

وظایف شیعه در عصر غیبت اصلی

بنابر روایات، وظایف شیعیان در عصر غیبت دو گونه است.

فهرست مندرجات

- ۱- وظیفه در برابر تکالیف شرعی
 - ۱.۱- دلایل معتقدین به سکوت و سکون در عصر غیبت
 - ۱.۱.۱- پاسخ
 - ۲- وظایف عصر غیبت
 - ۲.۱- کسب معرفت درست از امام زمان
 - ۲.۲- رعایت ادب در نام بردن امام زمان
 - ۲.۳- برخاستن هنگام شنیدن نام امام
- ۳- پانویس
- ۴- منبع

وظیفه در برابر تکالیف شرعی

این وظیفه ویژه عصر غیبت نیست. مؤمنین همواره باید به وظایف دینی خویش وفا کنند و تکالیف خود را ارج نهند؛ اما در عصر غیبت، ناگزیر، می‌باید در فهم احکام دینی به فقهای شیعه رجوع کنند. در توفیق مبارک حضرت مهدی علیه‌السلام آمده است که شیعیان باید برای حوادثی که پیش رو دارند، به روایان حدیث اهل بیت علیه‌السلام رجوع کنند.

امام زمان علیه‌السلام در این روایت به صراحت فرموده است: «آنان حجت من بر شمایند و من، حجت خدا بر آنانم.»

[۱] الاحتجاج، طبرسی، ج ۲-۱، ص ۲۸۳.

فقهای عادل در عصر غیبت از سوی امام علیه‌السلام دارای نیابت عام‌اند.

آنان جز تبیین احکام دینی، وظیفه قضاوت و تاسیس حکومت دینی را نیز بر عهده دارند. وظیفه تاسیس حکومت بر فقها در این عصر واجب کفایی است. اگر فقیهی در تاسیس حکومت توفیق یابد، پیروی از او بر فقهای دیگر واجب است. در صورتی که تاسیس حکومت اسلامی نیازمند حرکت و قیام همگانی است، قیام بر همه واجب است. چنانچه فقها در تشکیل حکومت توفیق نیابند، این ولایت برای آنان ثابت است.

[۲] کتاب البیع، امام خمینی، ج ۲، ص ۴۶۶.

بدین سان، شیعیان می‌باید در فراهم آوردن زمینه‌های حکومت اسلامی، فقها را یاری رسانند.

← دلایل معتقدین به سکوت و سکون در عصر غیبت

گروهی از شیعیان با الهام از ظاهر برخی روایات بر آن‌اند که وظیفه آنان در عصر غیبت سکون و سکوت است و هیچ‌گونه قیام اصلاحی و تاسیس حکومت روا نیست. اینان به دو دسته از روایات تمسک می‌جویند: ۱. روایاتی که بنابر آنها، گسترش ظلم و فساد در زمین، مقدمه ظهور است؛ ۲. روایاتی که قیام شیعیان در عصر غیبت را محکوم به شکست می‌دانند.

[۳] وسائل الشیعة، ج ۱۱، ص ۴۱-۳۵.

← پاسخ

مراد روایاتی که گسترش ظلم و فساد را از مقدمات ظهور می‌شمارند، این است که نظام حاکم بر جامعه انسانی و دوری از تعالیم و رهبران الهی به گونه‌ای تکوینی انسان را به سوی ظلم و فساد می‌کشاند و بدین روی، این شرط همانند دیگر شرایط ظهور نیست که باید برای فراهم آوردن آنها کوشید. در مقابل این شرط، وجود انسان‌های پاک و شایسته و آمادگی جهانی برای عدالت، از شرایط مهم ظهور است و باید برای تحقق این شرطها کوشید. مقصود روایات دسته دوم که هر گونه قیام محکوم به شکست است، آن دسته از قیامها است که مردم را به سوی خود بخواند و نام قیام حضرت مهدی علیه‌السلام بر خود نهد. پاره‌ای روایات نظر به گروهی از اصحاب امامان علیه‌السلام دارند که خواستار قیام بودند با اینکه شرایط لازم فراهم نبود و از این روی، امامان علیه‌السلام آنان را از قیام نهی می‌کردند و به سکوت و تقیه فرمان می‌دادند.

[۴] چشم به راه مهدی، ص ۱۴۶-۱۰۹.

[۵] صحیفه نور، ج ۲۰، ص ۱۹۶.

[۶] صحیفه نور، ج ۲۰، ص ۱۹۷.

در این میان، می‌توان برخی روایات را باز یافت که شیعیان را به قیامهایی پیش از ظهور بشارت می‌دهند؛ قیامهایی که زمینه ساز حکومت جهانی آن حضرت‌اند. بدین سان نمی‌توان هر قیامی را پیش از ظهور محکوم به شکست دانست. وانگهی، روایات معتبری در باب قیام و مبارزه با فساد و جهاد و امر به معروف و نهی از منکر و سیره امامان علیه‌السلام نقل شده‌اند که با این دسته از روایات ناسازگارند.

وظایف عصر غیبت

غایب بودن امام معصوم علیه‌السلام وظایف و تکالیفی ویژه برای شیعیان می‌آفریند. محققین در بیان وظایف شیعه در عصر غیبت به این گونه از وظایف می‌پردازند و با استفاده از آیات و روایات وظایفی را برای شیعیان برمی‌شمارند. عالم فقیه سید محمد تقی موسوی اصفهانی رحمه‌الله‌علیه در کتاب مکیال

المکارم فی فوائد الدعاء للغانم به تفصیل در این باره سخن رانده است و هشتاد وظیفه از وظایف شیعیان را برشمرده است. برخی از این وظایف عبارت‌اند از:

← کسب معرفت درست از امام زمان

۱. کسب معرفت درست از امام زمان علیه‌السلام: **امام شناسی** از بنیادهای اعتقادی شیعه است و بنابر آن، شیعیان در هر عصری باید امام معصوم علیه‌السلام را بشناسند و از او معرفتی درست و استوار به دست آورند. در روایاتی از پیامبر اسلام صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم نیز بدین وظیفه اشارت رفته است؛ همانند روایتی که می‌فرماید: «هر کس بمیرد به حالی که امام زمان خویش را نمی‌شناسد، به مرگ جاهلیت مرده است.»^[۷] [الاصول من الکافی، ج ۱، ص ۳۷۷].
وظیفه **شناخت امام** علیه‌السلام در عصر غیبت به صورتی اکیدتر خود می‌نماید؛ زیرا بنابر روایات، در این روزگار زمینه شبهات و انحرافات بیش تر است و شیعیان به آزمون‌های دشوار گرفتار می‌آیند و بسیاری از آنان می‌لغزند و از راه به در می‌روند. از این رو امامان معصوم علیه‌السلام پیروان خویش را سفارش کرده‌اند که در عصر غیبت به **خدا** پناه آورند و از او بخواهند تا با شناخت ژرف و استوار از امام، ایمن مانند و از **لغزش** در **دین** مصونیت یابند.^[۸] [الاصول من الکافی، ج ۱، ص ۳۳۶].^[۹] [الاصول من الکافی، ج ۱، ص ۳۳۷].^[۱۰] امامت و مهدویت، ج ۲، ص ۲۵۹-۱۹۱.
۲. انتظار فرج و دعا برای ظهور.

← رعایت ادب در نام بردن امام زمان

۳. رعایت ادب در نام بردن امام زمان علیه‌السلام: در عصر غیبت نباید نام مبارک امام زمان علیه‌السلام را بر زبان آورد؛ بلکه باید از او با القاب خجسته اش یاد کرد؛ همانند **حجت**، **قائم**، **مهدی** و **صاحب الامر** علیه‌السلام. **روایات** و آرای علما در این باره بسیارند. بنابر برخی از آنها به هیچ روی نباید نام آن حضرت- یعنی مر، ح، م، د- را بر زبان آورد. برخی علما بر آن‌اند که این کار **مکروه** است نه **حرام** و برخی دیگر، حرمت را ویژه عصر **غیبت صغری** می‌دانند. در هر صورت **احتیاط** در آن است که نام مبارک آن حضرت را در اجتماعات نبرند.^[۱۱] مکیال المکارم، ج ۲، ص ۱۱۰.^[۱۲] منتخب الاثر، ص ۵۰۲.
۴. محبت به حضرت مهدی علیه‌السلام. ۵. اظهار شوق برای دیدار امام علیه‌السلام و **دعا** برای آن و اندوهگین بودن برای **فراق** آن حضرت. ۶. **تبلیغ فضائل** و **منافق امام** علیه‌السلام. ۷. **دعا** و **صدق**ه برای سلامتی امام علیه‌السلام. ۸. انجام اعمال و عبادات مستحبی به نیابت از امام علیه‌السلام. ۹. تسلیم بودن و بی نایب نکردن برای ظهور. ۱۰. تعیین نکردن **وقت** ظهور و تکذیب کسانی که وقتی برای آن معین می‌کنند. ۱۱. پیوسته به یاد امام علیه‌السلام بودن و دل شکستگی هنگام یاد آن حضرت علیه‌السلام. ۱۲. خوشحال کردن مؤمنین و باری رساندن به آنان. ۱۳. **احترام** به نزدیکان و منسوبین به امام علیه‌السلام. ۱۴. بزرگداشت اماکن منسوب به امام علیه‌السلام. ۱۵. عرضه حاجات به امام علیه‌السلام. ۱۶. مقدم داشتن خواسته‌های امام علیه‌السلام بر خواسته‌های خویش. ۱۷. **توسل** و طلب **شفاعت**. ۱۸. دعوت مردم به آن حضرت علیه‌السلام.

← برخاستن هنگام شنیدن نام امام

۱۹. برخاستن هنگام شنیدن نام امام علیه‌السلام: در روایات است که در مجلسی، نزد **امام رضا** علیه‌السلام از آن حضرت نام برده شد. امام رضا علیه‌السلام برخاست و دست بر سر نهاد و فرمود: «اللهم عجل فرجه و سهل مخرجه.»^[۱۳] منتخب الاثر، ص ۵۰۶.
۲۰. درخواست **صبر** از خداوند در **زمان غیبت**.

پانویس

۱. ↑ الاحتجاج، طبرسی، ج ۲-۱، ص ۲۸۳.
۲. ↑ کتاب البیع، امام خمینی، ج ۲، ص ۴۶۶.
۳. ↑ وسائل الشیعة، ج ۱۱، ص ۴۱-۳۵.
۴. ↑ چشم به راه مهدی، ص ۱۴۶-۱۰۹.
۵. ↑ صحیفه نور، ج ۲۰، ص ۱۹۶.
۶. ↑ صحیفه نور، ج ۲۰، ص ۱۹۷.
۷. ↑ الاصول من الکافی، ج ۱، ص ۳۷۷.
۸. ↑ الاصول من الکافی، ج ۱، ص ۳۳۶.
۹. ↑ الاصول من الکافی، ج ۱، ص ۳۳۷.
۱۰. ↑ امامت و مهدویت، ج ۲، ص ۲۵۹-۱۹۱.
۱۱. ↑ مکیال المکارم، ج ۲، ص ۱۱۰.
۱۲. ↑ منتخب الاثر، ص ۵۰۲.
۱۳. ↑ منتخب الاثر، ص ۵۰۶.

منبع

فرهنگ شیعه، برگرفته از مقاله «وظایف شیعه در عصر غیبت»، ج ۱، ص ۴۵۶.